

Tísner escriptor-ninotaire polifacètic

Avel·lí Artís-Gener (1912-2000) ha estat -i és- un home popular a Catalunya. A la seva personalitat oberta i expressiva hi afegí un pegat negre sobre l'ull perdut en un accident de moto, un tret que encara popularitzà més la seva imatge.

Inicià la seva carrera professional als anys trenta com a periodista i també com a ninotaire, camp en el qual emprà el pseudònim *Tísner*, pel qual seria conegut des d'aleshores. Compromès políticament, lluità durant la Guerra Civil al front de l'Ebre i, en acabar, s'hagué d'exiliar, primer a França i després a Mèxic.

Durant l'estada mexicana treballà com a escenògraf i publicista, però també s'endinsà en la creació literària, amb la publicació de tres novel·les que són considerades un referent de la literatura catalana a l'exili.

L'any 1965 retornà a Catalunya, on continuà la seva trajectòria literària, a més de treballar en el món periodístic (com a sotsdirector de *Tele/Estel*, per exemple), fer de traductor, iniciar-se en el món dels mots encreuats, etc. En definitiva, un munt d'activitats polifacètiques amb un rerefons comú: el compromís amb la llibertat i amb la cultura catalana.

L'exposició vol ser una mostra d'aquesta trajectòria, a partir dels fons conservats a la Biblioteca de Catalunya, entre ells el que va donar el mateix Tísner (amb 4.700 llibres i correspondència). També s'ofereixen fragments de tres enregistraments sonors d'intervencions públiques de Tísner: una conferència a Mèxic (1972) i dues entrevistes radiofòniques (1976 i 1981).

Il·lustracions: caricatura de Tísner publicada a *El Be negre*, 6 juny 1934, i caricatura de Tísner dibuixada per Pere Calders per al llibre *Dibuixos de guerra: Kalders i Tísner*, Barcelona: La Campana, 1991.

Jaume Clarà

Cap de la Secció de Col·leccions Generals

I. REPÚBLICA I GUERRA CIVIL

-*El Be negre: setmanari satíric*. Any VI, núm. 222, 5 de febrer de 1936. Facsím.: *El Be negre i els seus homes*. Barcelona: Edhasa, 1977, vol. 2.

-Artís-Gener, Avel·lí. *Tísner revela les interioritats de El Be negre*. Mataró: L'Aixernador, DL 1990.

-*L'Esquella de la Torratxa*. Any LX, núm. 2977, 21 agost 1936. Facsím.: *L'Esquella de la Torratxa : guerra civil*. Barcelona: Letradura, 1979.

-“En Valentí i el gos = Valentín y el perro”. Il·lustracions en color de Tísner. En: *Mirbal*. Barcelona, [25 d'abril de 1937], p. [10].

-Kalders (dibuixos), A.-G. [Artís-Gener] (text). “Auca de la re-raguarda”. En: *L'Esquella de la Torratxa*, núm. 3022 (23 juliol 1937).

II. EXILI

-Artís-Gener, Avel·lí. *556 Brigada Mixta*. Mèxic: Minerva, 1945.

-Artís-Gener, Avel·lí. *556 Brigada Mixta*. 2a ed. amb el text íntegre. Barcelona: Pòrtic, 1984.

-Artís-Gener, Avel·lí. *Les dues funcions del circ*. Barcelona: Proa, 1966.

-Artís-Gener, Avel·lí. *Paraules d'Opòton el Vell*. Barcelona: Cadí, [1968].

-Mas i Sañé, Sílvia. *Les novel·les d'exili d'Avel·lí Artís-Gener*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008.

-Icaza, Xavier. *Mitote de la Toloacha*. Dibujos de Tísner. [Mèxic, D.F.]: América, [195-?].

-Artís-Gener, Avel·lí. “El Pla de la calma”. En: *La nostra revista* (Mèxic), any II, núm. 24, desembre 1947, p. 492.

-Artís-Gener, Avel·lí. *El Pla de la calma*. Barcelona: Pòrtic, 1974.

-Artís-Gener, Avel·lí. *Mèxic, una radiografia i un munt de diapositives*. Barcelona: Laia, 1981.

III. DE NOU A CATALUNYA

-Artís-Gener, Avel·lí. *Tele estel* [Visual]: *el setmanari català d'avui: aires nous cada divendres*. [Barcelona]: Publicaciones Reunidas, S.A., [1966].

-Artís-Gener, Avel·lí. *Prohibida l'evasió*. Barcelona: Edicions 62, 1969.

-Artís-Gener, Avel·lí. *Al cap de vint-i-sis anys*. Barcelona: Pòrtic, 1972.

-Artís-Gener, Avel·lí. *La diàspora republicana*. Barcelona: Euros, 1975.

-Artís-Gener, Avel·lí. “Color local. 23 de abril, libros y rosas”. En: *La Vanguardia española*, 25 de abril de 1976.

-Artís-Gener, Avel·lí. *Els gossos d'Acteó*. Barcelona: Edicions 62, 1983.

IV. TÍSNER – CALDERS

-Calders, Pere; Artís-Gener, Avel·lí. *Dibuixos de guerra a L'Esquella de la Torratxa*. Barcelona: La Campana, 1991.

-Calders, Pere. *Ronda naval sota la boira*. Barcelona: Selecta, DL 1966.

-Calders, Pere. *Ronda naval sota la boira*. Barcelona: Edicions 62, 1981.

-Calders, Pere. *El sabeu, aquell?* Barcelona: Casals, 1983.

-Calders, Pere. *Gaeli i l'home Déu*. Barcelona: Edicions 62, 1986.

-Carta de Pere Calders a Avel·lí Artís-Gener. Roissy, 5 abril 1939. Fons Tísner, Ms. 4549, Pere Calders, núm. 2.

Primera carta, conservada en el Fons Tísner, escrita des de l'exili francès.

-Carta de Pere Calders a Avel·lí Artís-Gener. Roissy, 10 maig 1939. Fons Tísner, Ms. 4549, Pere Calders, núm. 8.

Pere Calders, malgrat la situació d'exili manté el seu to humorístic.

-Carta de Pere Calders a Avel·lí Artís-Gener. Roissy, 8 juny 1939. Fons Tísner, Ms. 4549, Pere Calders, núm. 13.

Resposta de Calders a l'anunci de la marxa de Tísner cap a Mèxic.

-Còpia de la carta d'Avel·lí Artís-Gener a Pere Calders. San Mateo (Mèxic), 16 novembre 1965. Fons Tísner, Ms. 4549, Pere Calders, núm. 38.

Tísner anuncia a Calders el seu retorn a Catalunya.

V. ALGUNES AMISTATS I RELACIONS

-Anglada, Lola. *La meva casa i el meu jardí*. Barcelona: Filo-
graf, DL 1958.

-Salvat, Ricard. *Nord enllà*. Barcelona: Occitània, 1965.

-Moix, Terenci. *La Torre dels vicis capitals*. Barcelona: Selecta, 1968.

-Riera Llorca, Vicenç. *Nou obstinats*. Barcelona: Selecta, 1971.

-Roig, Montserrat. *Molta roba i poc sabó-- i tan neta que la volen*. Barcelona: Selecta, 1971.

-Fuster, Jaume. *De mica en mica s'omple la pica*. Barcelona: Edicions 62, 1972.

-Simó, Isabel-Clara. *És quan miro que hi veig clar*. Barcelona: Selecta, 1979.

-Oliver, Maria Antònia. *Cròniques de la molt anomenada ciutat de Montcarrà*. Barcelona: Edicions 62, 1993.

VI. UN PERSONATGE POLIFACÈTIC

-Capote, Truman. *A sang freda: veritable relació d'un assassinat múltiple*. Traducció de: A. Artís-Gener. Barcelona: Aymà, 1966.

-García Márquez, Gabriel. *Crònica d'una mort anunciada*. Traducció catalana d'Avel·lí Artís-Gener. [Barcelona]: Grijalbo, cop. 1982.

-Artís-Gener, Avel·lí. *L'invent més gran del segle vint*. Barcelona: Barcanova, 1984.

-Artís-Gener, Avel·lí. *L'arriscada expedició dels pitecantrops del Montgrony*. Il·lustracions de Joma. [Barcelona]: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985.

-Artís-Gener, Avel·lí. *Trenquem-nos una mica la closca?: 75 mots encreuats de Tísner*. Barcelona: Alta Fulla, 1985.

-Artís-Gener, Avel·lí. *Selecció de definicions: 25 anys de mots encreuats de Tísner*. Barcelona: Pòrtic, 1994. Títol a la coberta: Els mots encreuats de Tísner.

-Romaguera i Ramió, Joaquim. *Tísner l'escenògraf: teatre, cinema, televisió, publicitat*. Barcelona: Pòrtic, 1995.

-Artís-Gener, Avel·lí. *Ciris trencats: històries personals i divertides*. Barcelona: La Campana, 1997.

LA VEU DE TÍSNER

-Taula rodona sobre el retorn a Barcelona d'Avel·lí Artís-Gener, després de l'exili. Mèxic, D.F., Orfeo Català, 22 juny 1972. 60 min.

Fragments seleccionats:

- impressions d'Artís-Gener després d'arribar a Barcelona l'any 1965 (4:27).
- presència del règim franquista en la vida diària (3:27).

-Entrevista a Avelino Artís-Gener, Tísner, escriptor. Amb motiu de la 2^a ed. del seu llibre *La diàspora republicana*. Ràdio Barcelona, 8 gener 1976. Locució: Mari Cruz Hernández. 12 min.

-Entrevista a Avel·lí Artís-Gener (Tísner), escriptor, dibuixant i pintor, en el programa "Impactes". Ràdio Barcelona, 26 març 1981. Locució: Joan Castelló Rovira. 30 min.

Fragments seleccionats:

- naixement del pseudònim Tísner (2:06)
- inicis professionals (1:53)
- actuació durant la guerra civil (3:42)
- valoració de la situació actual (1:54)

Biblioteca de Catalunya

Carrer de l'Hospital, 56

08001 Barcelona

Tel. 93 270 23 00

Fax 93 270 23 04

A/e: bustia@bnc.cat

<http://www.bnc.cat>

Tísner escriptor- ninotaire polifacètic

Del 12 de novembre al
9 de desembre de 2012

Horari de l'exposició:
De dilluns a divendres, de 9 a 20 h
Dissabtes, de 9 a 14 h

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura